

Alisa u zemlji čudesa kao inspiracija u kreiranju odjeće za performans

---

Mihoković, Mirna

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:986629>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-05**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET**

MIRNA MIHOKOVIĆ

ZAVRŠNI RAD

***ALISA U ZEMLJI ČUDESA KAO INSPIRACIJA U
KREIRANJU ODJEĆE ZA PERFORMANS***

Zagreb, lipanj 2016.

Zagreb, lipanj 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

***ALISA U ZEMLJI ČUDESA* KAO INSPIRACIJA U KREIRANJU ODJEĆE ZA PERFORMANS**

Zagreb, lipanj 2016.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET**

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Mentor:

Doc. Paulina Jazvić, akad. slikar grafičar

Mirna Mihoković

matični broj: 8224/ TMD-MD

Zagreb, lipanj 2016

Sažetak:

U završnom radu „Inspiracija za kolekciju na temu *Alise u Zemlji čudesa*“ obrađen je životopis pisca Lewisa Carrolla, ukratko je prepričano njegovo najpoznatije djelo te su navedeni su razni psihološki pristupi interpretaciji ove nadrealistične priče o Alisnim pustolovinama. Navedena su i najpoznatija djela nastala uzorom na ovu priču. Nadalje, objašnjena je povijest cirkusa, njegov nastanak i razvoj, tipovi cirkusa, povijest cirkuskog kostima te vrste performansa koje umjetnici izvode u cirkuskim predstavama – koje stvaraju poseban svijet i nadilaze poimanje granica tijela. Ova dva svijeta približena su i objašnjena kroz tekstualni teorijski dio, a u praktičnome dijelu spojena su u kolekciji ilustracija odjeće za performanse inspirirane pričom o Zemlji čudesa. Zadnji dio sačinjava konstrukcija jednog od odjevnih predmeta prikazanih u zamišljenoj kolekciji.

Ključne riječi: kolekcija, Alisa, Zemlja čudesa, nadrealizam, cirkus, performans

Abstract:

The thesis “Inspiration for the collection based on Alice in Wonderland” presents the biography of Lewis Carroll with a short summary of his most famous work and lays out various psychological readings of this surrealist story of Alice’s adventures. The paper also lists some of the most famous works that are based on this story. Furthermore, the history of the circus as a phenomenon, its origin and development is presented, which includes the various types of circuses, the history of circus costumes and the types of performance acts done in circus shows – which create a unique world and transcend the conceptual boundaries of the body. These two worlds are joined together and elaborated in the theoretical part of the thesis, while in the practical part this is combined in a collection of drawings of performance garments inspired by Alice in Wonderland. The last part consists of the design of one of the garments presented in the collection.

Keywords: collection, Alice, Wonderland, surrealism, circus, performance

Sadržaj:

1. UVOD

2. TEORETSKI DIO

2.1. Lewis Carroll

2.1.1. Život

2.1.2. Djela

2.1.3. *Alisa u Zemlji čudesa*

2.1.3.1. Kratki sadržaj

2.1.3.2. Psihološki osvrt

2.1.3.3. *Alisa u Zemlji čudesa* kao inspiracija u umjetnosti

2.2. Cirkus

2.2.1. Kratka povijest cirkusa

2.2.2. Discipline cirkusa

2.2.3. Cirkuski kostimi

3. PRAKTIČNI DIO

3.1. Ilustracije kolekcije

3.2. Konstrukcija prsluka

4. ZAKLJUČAK

LITERATURA

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. UVOD

Analizom djela prikazat će se magični nadrealistični svijet koji je pisac Lewis Carroll stvorio u bajci *Alisa u Zemlji čudesa*. Osim kao obična dječja bajka, priča o Alisi može se tumačiti i na mnoštvo drugačijih načina, a sama priča koristila je i kao inspiracija za mnoge umjetničke smjerove, pa tako i u ovom završnom radu za stvaranje kolekcije u kojoj se odjeća za performanse, točnije za performere u cirkuskoj umjetnosti, spaja s bajkom. Cilj ovog završnog rada želja je za povezivanjem svijeta cirkusa s bajkom o Alisi, s obzirom na to da je u oba svijeta sve moguće. Odjeća, kao funkcija u cirkusu, ima važnu ulogu jer približava priču gledatelju, te bi i sama trebala biti zanimljiva koliko i izvođač, potpomoći mu, ali pritom ne odvrćući pozornost s njegove točke. Cirkus i *Alisa* imaju zajedničke točke u naglašenom kolorizmu svojih priča, u slobodi likova i nalaženju smisla u besmislu. Psihološki gledajući, priča Alisinih iskustava različito je tumačena ovisno o interpretatoru i njegovoj disciplini. Poveznica ove bajke s cirkusom upravo je ta kompleksnost u jednostavnosti, koju su mnogi znanstvenici različitih društvenih znanosti pronašli u knjizi o Alisi. Unatoč tome što se čine kao dječje izvedbe ili performansi koji služe za zabavu publike, oni u svojoj biti zahtijevaju mnogo predanosti, truda i psihičke snage kako bi se izveli u najboljoj verziji. Eskapizam koji se otkriva analizom Carrollove priče te eskapizam koji cirkuski performansi pružaju svojom zanimljivom pojavom smatram idealnim parom. I teoretski i praktični dio završnog rada sastoje se od dva dijela; prvi dio teoretske priče koncentrira se na približavanje života Lewisa Carrolla, priče o Alisi, psihološkim interpretacijama i primjerima u kojima je priča dosada bila iskorištena kao inspiracija za daljnje stvaranje. Drugi dio posvećen je cirkusu, njegovoj povijesti i elementima, te povijesti razvoja kostima performerera. Praktični dio sastoji se od ilustracija kolekcije te od konstrukcije jednog od odjevnih predmeta koji su prikazani u kolekciji.

2.1. Lewis Carroll

2.1.1. Život

Punim imenom Charles Lutwidge Dodgson rođen je 27. siječnja, 1832. u gradu Daresburyju, u Cheshireu, u Velikoj Britaniji. Umro je 14. siječnja, 1898. godine, netom nakon proslavljena šezdeset šestog rođendana zbog viroze koja je prerasla u upalu pluća. Bio je najstariji sin u obitelji s jedanaestero djece te je odrastao u vrlo religioznom okruženju jer mu je otac bio župnik.

Još kao mladi dječak isticao se u matematici i osvajao brojne akademske nagrade. S 20 godina osvaja stipendiju za studij matematike na *Kristovom fakultetu*, u Oxfordu. Na njemu ostaje predavati kao profesor matematike do smrti. Osim matematike, veliku ljubav gajio je prema fotografiji, pisanju eseja, političkih članaka i poezije.

Slika 1 Portret Lewis Carrolla

Bavio se fotografijom, a među njegovim fotografijama najviše se ističu portreti, poput onih glumice Ellen Terry i pjesnika Alfreda Tennysona. No, najviše je uživao fotografirajući portrete djece, u svakojakim kostimima i situacijama, a u konačnici i gole.

Bio je sramežljiv i imao je velikih problema s mucanjem, ali uživao je pisati humoristične priče za djecu i pripovijedati im ih. Djeca su mu poslužila kao najveća inspiracija za njegova najpoznatija djela. Djevojčica imenom Alice koju je čuvao i zabavljao, kćer Henryja Georgea Liddella, koji je bio dekan fakulteta na kojem je Lewis radio, nosi zasluge za inspiraciju za njegovo najpoznatije djelo. Nagada se da je u nju bio i zaljubljen, no to nikada nije dokazano.

Kao maleni dječak obolio je od groznice koja je rezultirala gluhoćom u jednom uhu. Sa 17 godina obolio je od iznimno jakog magarećeg kašlja koji je, pretpostavlja se, razlog za njegova kronično slaba pluća kasnije u životu. Mucanje ga je također mučilo od malena, no iako je to mucanje bilo vrlo značajan dio njegovog imidža, nikada mu nije predstavljalo prepreku u životu. Kažu da je lik Doda u *Alisi* temeljio na samome sebi, referirajući se na vlastiti problem izgovaranja svoga prezimena. Doba u kojemu je živio tražilo je od ljudi da si sami stvaraju zabavu, te je stoga pjevanje i recitiranje bila neophodna društvena disciplina, u kojoj se Carroll vrlo dobro snašao kao zabavljač. Bio je iznimno sposoban oponašatelj i pripovjedač te je bio odličan i u igri pantomime.

Do svog pseudonima došao je igrom prevođenja, koja se, kažu, izrazito svjđjela ocu mlade Alice, koji se bavio grčkim i latinskim jezikom. Naime, Lewis je anglizirana inačica Ludovicus – što je latinski Lutwidge, a Carroll je irsko prezime slično latinskom Carolus, od kojega dolazi ime Charles. Prijelaz je išao ovim redoslijedom: „Charles Lutwidge“ u „Carolus Ludovicus“ na latinskom, pa natrag na engleski u „Carroll Lewis“ te zatim samo okrenuto u „Lewis Carroll“. Ovaj pseudonim je odabrao i odobrio njegov izdavač Edmund Yates birajući između nekoliko ponuđenih prijedloga.

2.1.2. Djela

Lewis Carroll radio je primarno kao profesor matematike, te je pod svojim pravim imenom izdao 12 knjiga o matematici i logici, od čega se mogu izdvojiti knjige *The alphabet cypher* - kriptografska shema, *Euclid and his Modern Rivals* koja je podjednako književno, koliko i matematičko djelo i *The game of logic*. Budući da je bio iznimno vješt u logici, provlačio ju je i kroz svoje tekstove koje je izdavao pod pseudonimom. Logiku besmislica pokazuje najviše u svojem najpoznatijem djelu *Alice's adventures in Wonderland*, te u njezinu nastavku koji je uslijedio 6 godina kasnije *Through the Looking-Glass, and What Alice Found There*. Osim ta dva, njegova najpoznatija, djela izdao je još 10 knjiga i zbirki pjesama.

Posebice se može izdvojiti djelo *What the Tortoise Said to Achilles* u kojemu Carroll postavlja glavnu problematiku logike kroz interaktivnu utrku kornjače i Ahileja, u kojoj njih dvoje kroz raspravu i dijalog iznose problematiku, paradoks i njihova moguća rješenja. Specifična je i pjesma *The Hunting of the Snark* koja možda najbolje prikazuje njegovu sposobnost pisanja humorističnih besmislica.

Usto, mogu se još posebno izdvojiti esej *Eight or nine wise words about letter writing* u kojem daje naputke čitateljima kako što bolje napisati pismo i/ili općenito se odnositi prema ljudima te *Some Popular Fallacies About Vivisection*, disertaciju u kojoj objašnjava kako vivisekcija nije humana i kako se ne bi trebala obavljati na životinjama.

U nastavku *Alise u Zemlji čudesa*, u knjizi *Through the Looking-Glass, and What Alice Found There*, Alisine dogodovštine te čudesni svijet i bića s kojima se susreće, postavljeni su kao šahovska partija svijetom koji izgleda kao šahovska ploča. Većina likova utjelovljena je u obliku šahovskih figura ili životinja, a Alisa je dobila ulogu pijuna. Carstvo je podijeljeno na dijelove raznim potocima ili rijekama, a prelazak potoka obično rezultira velikom promjenom scenografije ili radnje: potoci predstavljaju podjelu terena na šahovska polja, a prelazak svakoga od njih označava Alisino kretanje po šahovnici. Nadalje, kako se prelazak potoka ne slaže uvijek s početkom ili krajem poglavlja, većina izdanja knjige vizualno prikazuju prelasku linijom asteriska. Također, redoslijed poteza (bijeli pa crveni) nije uvijek dosljedan. Najdetaljnija analiza šahovskog lajtmotiva u Carrollovoj priči može se naći u knjizi *The Truth About Pawn Promotion: The Development of the Chess Motif in Victorian Fiction*“ Glenna Downeyja¹.

---

¹ http://sh.wikipedia.org/wiki/Through_the_Looking-Glass

2.1.3. Alisa u Zemlji čudesa

2.1.3.1. Kratki sadržaj

Priča počinje pod krošnjom drveta pod kojim Alisi njezina starija sestra čita priču. Odmah uvidamo mentalni sklop Alise jer se buni da je knjiga dosadna i da u njoj nema slika. Ubrzo nakon toga ugleda trčecog Bijelog zeca, koji, odjeven u hlače, prsluk i sako, u ruci drži sat i negdje panično žuri. Alisa ga odluči pratiti i ubrzo nestaje za njim u rupu.

Slika 2 Čajanka sa Klobučarem

Spustivši se niz rupu, kroz koju kao da je putovala satima, ugledala je zeca kako prolazi kroz jedna od mnogih vrata koja su se nalazila u toj prostoriji. Nažalost, kada je ona napokon došla do vrata, nije mogla proći kroz njih jer su bila premalena i zaključana. Od silne znatiželje da vidi što se nalazi iza vrata, pogledala je kroz otvor i ugledala prekrasan vrt. Željela je ući u vrt, kakav dosada nije vidjela, ali su vrata bila toliko malena, da joj ni glava nije mogla proći kroz njih. U sobi se nalazio i stolić s ključem, na kojemu je pronašla i bočicu na kojoj je pisalo "Popij me". Otpila je najprije nekoliko gutljaja, a zatim sve više i više, jer je napitak bio izrazito ukusan. Odjednom se smanjila toliko da je mogla proći kroz željena vrata, no čim je stigla do vrata shvatila je da nema ključ, a on se nalazio na, za nju tada previsokom, stolu, te ga stoga više nije mogla dosegnuti. Ispod stola ugledala je staklenu kutiju u kojoj se nalazio kolačić, na kojemu se nalazio natpis "Pojedi me", te ga je odlučila pojesti do kraja. Od njega se pak toliko povećala da je jedva stala u sobu, te je počela plakati. Ponovno se smanjila i završila u oceanu svojih suza i tako sklopila prijateljstvo sa cijelom družinom nasukanih životinja i ptica, koju je predvodio mali miš, a kojima je započela razgovor i igre u kojima nije vidjela nikakvog smisla, te ih stoga, nakon što je ponovno vidjela Bijelog zeca, napušta i odlazi dalje u pustolovine.

Bijeli zec joj je, zamijenivši je za svoju sluškinju, naredio da ode u njegovu kuću i potraži nešto. Alisa je tamo ponovno pojela kolačić te narasla toliko da više nije stala ni u kuću, oko čega je nastala pomutnja, okupile su se mnoge životinje i pokušale pronaći rješenje kako da uklone to veliko stvorenje. Alisa je pronašla napitak koji ju je smanjio, a nakon što je nehotice ozlijedila niz životinjica koje su je pokušavale skloniti iz kuće, pobjegla je u šumu.

Tamo je naišla na gusjenicu koja sjedi na gljivi i puši nargilu. Nakon što je shvatila da više ne zna tko je ni kako bi si pomogla, te nakon razgovora s gusjenicom, tijekom kojega su se obje naljutile jedna na drugu, dobila je savjet da se vrati u svoju pravu veličinu preko gljive na kojoj je gusjenica sjedila. Ne snašavši se na početku u promjenama veličine, vrat joj je toliko narastao da je odletjela iznad šume, gdje ju je golubica zamijenila za zmiju i napala. Vrativši se u prvobitnu veličinu nastavila je dalje.

Nakon toga susrela je dva službenika nalik na ribu i žabu te je vidjela kako jedan predaje pismo drugome i govori da kraljica zove Vojvotkinju na kriket. Alisa započinje razgovor s jednim od njih, no ponovo shvaća kako je to besmisleno i odlučila sama ući kroz vrata. Ugledala je iznimno ružnu Vojvotkinju kako sjedi usred kuhinje i ljulja bebu. Čim je ušla u kuhinju, Vojvotkinja, beba i Alisa počele su kihati, a jedini koji nije kihao bio je Mačak s osmjehom od uha do uha. Vojvotkinja je, nakon velikih svađa i gađanja stvarima s kuharom, zamolila Alisu da pričuva bebu, na što je Alisa odlučila odvesti bebu dalje od tog neprikladnog agresivnog okruženja te je otišla s njom dalje u šumu. Beba se nakon nekog vremena pretvorila u svinju i sretno odšetala dalje.

Nakon toga, Alisa razgovara s mačkom koji se pojavljuje i nestaje po volji i koji se jako smije. Mačak joj poručuje da ukoliko ne zna kamo želi stići, nije bitno ni kamo ide, te joj govori kako u jednom smjeru živi Klobučar, a u drugom Kunić. Djevojka je krenula dalje prema Kuniću čija je kuća imala dimnjak poput zečjih ušiju, a krov je bio prekriven krznom.

U kući se nalazio postavljen veliki stol za kojim su sjedili Klobučar i Kunić. Alisa je sjela s

Slika 3 Ilustracija suđenja u Zemlji čudesa

druge strane i upustila se u razgovor s njima i pokušavala shvatiti kako funkcionira njihova čajanka, koja se činila kao švedski stol. Nakon nekog vremena neobičnih razgovora, zagonetki i iznenadnih događaja, Alisi je dosadilo takvo besmisleno i ludo mjesto te je odlučila krenuti dalje. Došla je do drveta na kojem su se nalazila vrata, ušla je unutra te ugledala stakleni stol i ključ, kojim je potom otključala vrata koja su vodila u vrt u koji je htjela otići od samog početka priče. Tamo je pronašla grm bijelih ruža koje tri vojnika u obliku karata (Sedmica, Petica i Dvojka) boje u crveno. U tom trenutku nailazi Kraljica Srca. U vrlo kratkom vremenu Alisa je shvatila kako je kraljica brza u naredbama odrubljivanja glave, stoga je odlučila pripaziti na svoje ponašanje kako i ona ne bi izgubila svoju glavu. Kraljica je pozvala Alisu na partiju kriketa, no igra je bila potpuno drugačija od svega što je do tada vidjela, igralo se živim flamingoima i udaralo se žive ježeve, a prepuno igralište igrača igralo je istovremeno, prateći pravila koja, činilo se, nisu ni postojala. Kraljica je, nakon što su na igralištu ostale samo njih dvije, jer je prije toga poslala sve da im se odrube glave, naredila Grifonu da djevojku odvede od Lažne kornjače, koju je prethodno uputila što da kaže, kako bi mogla čuti neobičnu priču.

Nakon zanimljivih priča, neobična plesa i saznanja da se ne može sjetiti ničega što je prije znala, te da se škole ispod mora razlikuju od onih iznad njege, Alisa i Grifon odlaze na suđenje koje

se počelo odvijati na dvoru. Sudilo se Herc Dečku koji je kraljici ukrao kolače (iako su svi bili na broju pred sudom). Na suđenju je bilo prisutno cijelo kraljevstvo koje smo do tada imali prilike susresti. Prvi svjedok bio je Klobučar koji nije imao ništa za reći osim da je siromašan i da želi piti svoj čaj. Drugi na redu od svjedoka bio je Vojvotkinjin kuhar koji je odbio dati izjavu. Kao sljedećeg svjedoka Bijeli zec prozvao je Alisu. Alisa je nedugo prije toga počela ponovno rasti, zbog čega joj je puh prigovarao, jer prebrzo raste i zauzima zrak ostalih ljudi, na što mu je ona odgovorila da svi rastu te da ona ne može ništa napraviti po tome pitanju. Pri odlasku na svjedočenje Alisa je srušila cijelu porotu.

Kralj ju je upitao zna li išta o kolačima, na što Alisa odgovara da zna, zbog čega je Kraljica naredila da se prvo odviše presuda, a zatim suđenje. Alisa se, sada u svojoj originalnoj veličini i bez straha od Kraljice, upustila u svađu i objašnjavala je da nije normalno da se presuda izvrši prije suđenja. Kraljica je naredila da joj odrube glavu, nakon čega je hrpa karata nasrnula na nju, no nju više nije strah te im govori da su samo hrpa karata. Nakon toga začula je sestrin glas i probudila se pod krošnjom drveta ispod kojega je priča i započela. Ispričala je sestri o svome snu, na što je sestra bila ponosna.

2.1.3.2. Psihološki osvrt

Što sve mogu predstavljati nadrealizam i besmisao *Zemlje čudesa*, te kakve se sve alegorije, paradoksi, izrugivanja kulture i ustroja društva, skrivena značenja i pouke, mogu iščitati iz dijaloga i priče, proučavalo je mnoštvo psihologa, sociologa i filozofa, a nekih od tih značenja vjerojatno ni sam Lewis Carroll nije bio svjestan.

Slika 4 Ilustracija Alise i likova iz *Zemlje čudesa*

Sadržaj koji se čita „između redaka“, metafore i ironije, ono su čime bajka vrvi, te za što je Carroll bio svojevrsni majstor. Višeznačnost *Alise* kao djela očituje se u činjenici da je ona djeci bajkovita fantastika koja daje puno igre mašti, no nešto starijim čitateljima potiče i kreativno i kritičko razmišljanje. Također, mnogo se raspravlja o tome je li Lewis Carroll planirao sva značenja i alegorije koje se nalaze u knjizi ili je to stvar do čitatelja i njihovih shvaćanja autorskih intencija. No čak i ukoliko se radi o naknadnim upisivanjima čitatelja, to ne znači da ona zbog toga gube na vrijednosti. Sam Carroll u jednom od svojih pisama piše: „...riječi znače puno više nego što mi namjeravamo izraziti kada ih koristimo; tako cijela knjiga znači

puno više nego što to pisac misli...“²

² http://childrens-books.lovetoknow.com/Alice_in_Wonderland_Hidden_Meanings

Svi likovi iz *Alise* su zanimljivi, te se ponašaju i više nego nepredvidivo i neuobičajeno, ali obratimo li pozornost, u svakome od njih kao da se može vidjeti hiperbolizirani obrazac ponašanja pojedinaca iz suvremenog društva.

Razni psiholozi prihvatili su Freudove teorije i primijenili ih na priču, smatrajući da je autor bio zaljubljen u malu djevojčicu te imao pritajene seksualne sklonosti prema djeci. Tako mnoge situacije poprimaju seksualna značenja, poput samog ulaženja u zečju rupu, činjenice da su sva vrata do Zemlje čudesa zaključana, osim malih skrivenih vrata sa zastorom, te konačno, stavljanje ključa koji veličinom odgovara u malu bravu predstavlja sam seksualni čin. Usto, Kraljica srca koja je iznimno agresivna, dominantna i glasna te Vojvotkinja koja je nasilna, iznimno ružna i pravi se pametnom, u njihovoj interpretaciji predstavljaju Carrollove suspregnute seksualne frustracije i odbojnost prema odraslim ženama. No, osim pretpostavki i upotrebe priče kao polazišta za istraživanje ljudskog ponašanja, nema dokaza iz autorova životopisa koji bi potkrijepili ovakvu interpretaciju.

Nadalje, oko 60-ih godina prošlog stoljeća nagađalo se o tome govori li knjiga o drogama i je li pisac bio pod utjecajem neke od njih dok je pisao djelo. Budući da Carroll nikada nije pokazivao tendenciju prema zlouporabi opijuma, takve tvrdnje teško je potvrditi. Činjenica je da se pojavljuju likovi poput Gusjenice koja sjedi na čarobnoj gljivi i puši nargilu, te postavlja pitanja o preispitivanju vlastitog identiteta. Česta je pojava magičnih napitaka za smanjivanje, te kolačića i gljiva koji Alisi pomažu da se promijeni, a tu je i Mačak koji se pojavljuje i nestaje po volji, nikada se ne prestaje smijati te također s Alisom vodi

Slika 5 Fotografija Alice Liddel od Lewis Carrolla

razgovore o egzistencijalnim pitanjima. Treba spomenuti i nelinearnost vremena, koje staje, neočekivano se ubrzava ili postaje iznimno usporeno te mozak koji se ne može sjetiti što je znao prije i riječi koje izlaze drugačije kroz usta. To su samo neki od najočitijih primjera, od mnogih iskrivljenih, izokrenutih situacija Alisinih iskustava koji asociraju na upotrebu droga, a svaki primjer odgovara nekom od određenih izmijenjenih stanja svijesti.

U knjizi se u velikoj količini mogu naći i komentari, tj. kritike na socijalni i politički ustroj društva. Kao najočiglednije primjere možemo navesti poglavlja *Kraljičino polje za kriket*, *Tko je ukrao medenjake?* i posljednje, *Alisino svjedočenje*. Kraljica želi isključivo crvene ruže u svom vrtu, a kraljevski vrtlari slučajno su posadili bijele, te ih potajno boje u crveno, živeći u strahu od dekapitacije ukoliko Kraljica ikada sazna istinu. Tako Kraljica Srca predstavlja snažnu sliku vladajuće klase nad ostalima. Absurdi koji se događaju u ostalim navedenim poglavljima pojavljuju se u gotovo svakom dijalogu, a jedan je od primjera je i činjenica da Klobučar, koji je samo svjedok, bio zatvoren prije suđenja, a pri davanju iskaza nije ništa znao o slučaju; „Daj svoj iskaz – ponovio je Kralj gnjevno – ili ću te dati pogubiti, bio ti nervozan

ili ne bio“.³ Isti taj Kralj koji ovo izgovara, u ulozi suca na suđenju, zatim Kraljica, pa i Vojvotkinja, likovi su koji predstavljaju autoritativne persone u knjizi, a ponašaju se neizmjereno djetinjasto, neodgovorno i samo gledaju kako bi sebi ugodili ne uzimajući druge u obzir, što je čest slučaj kod onih „koji imaju moć“ u modernom, ali i u svim prijašnjim ustrojima društva.

No verzija koja se čini najvažnijom, a oko koje se razni interpretatori slažu, prekrasna je alegorija o odrastanju malene djevojčice, koja odjednom više nije pod majčinim krovom, već se nalazi u svijetu koji je, čini se, vođen kaosom te nema pravila i smisla, a u njemu je sve čudno i izokrenuto. Sve situacije u koje zapada i likovi koje upoznaje, Alisa susreće sama te se sama mora izboriti za sebe, bez pomoći likova ni unutar Zemlje čudesa, ni izvan nje. Kao što je već spomenuto, kroz cijelu knjigu ponavljaju se situacije u kojima Alisa naglo raste ili se smanjuje, bivajući premalena za sebe, prevelika ili čudno iskrivljenih proporcija, što se vrlo lako može povezati sa turbulencijama u pubertetu, mijenjanjem tijela te nesnalaženjem u svim tim promjenama. Proces odrastanja, tinejdžerska želja da bude odrasla i odgovorna, no u isto vrijeme i potreba da ostane dijete, borba same sa sobom, te ponajviše traženje vlastitoga ja mogu se jasno vidjeti i iz citata:

Savjetujem ti da prestaneš istog trenutka! - Ona je općenito davala samoj sebi vrlo dobre savjete (premda ih je rijetko slijedila) a katkada bi sama sebe tako strogo izgrdila da bi joj to natjeralo suze na oči; sjetila se kako je jednom htjela sebi izvući uši jer je samu sebe varala u partiji kriketa što ju je sama protiv sebe igrala, jer se to neobično dijete vrlo rado i često pretvaralo da su u njoj dvije osobe.

Tko si ti? – rekla je Gusjenica. Kao početak razgovora ovo baš nije bilo poticajno. Alisa je odgovorila pomalo stidljivo: - Ja.. Baš sada.. teško bih mogla reći gospođo.. samo znam tko sam jutros bila, kad sam ustala, ali odonda sam se promijenila već nekoliko puta. – Što misliš time reći? – rekla je Gusjenica strogo. – Razumljivije se izrazi! – Žao mi je gospođo, ali ne mogu se izraziti – rekla je Alisa – jer vidite, ja nisam ja. Ne vidim – rekla je Gusjenica. – Žao mi je što ne mogu razumljivije reći – odgovorila je Alisa vrlo pristojno – jer, prvo i prvo, ni sama to ne razumijem; a čovjek se zbuni kad promijeni nekoliko raznih veličina na dan; to je vrlo neugodno.⁴

Kasnije, kroz isti razgovor, stroga Gusjenica daje savjet Alisi da prpazi na svoj temperament, a sama se Alisa kroz sve dogodovštine mnogo puta rasplače ili razljuti, ali cijelo vrijeme komentira kako se ostale životinje lako naljute. Svaki put kada ne zna kamo bi dalje i kako bi se trebala ponašati, obuzmu je emocije jer je nemoguće pratiti pravila ponašanja Zemlje čudesa – što je vrlo lako primijeniti na stvarnost i odrastanje. Najviše je smeta kada je tretiraju kao malo dijete i zapovijedaju joj, ali s druge strane ne sviđa joj se ni kada joj daju zadatke ili posao, odnosno kad je tretiraju kao odraslu.

Kroz knjigu se provlači i eskapistički pogled na život, kao i opsjednutost vremenom. Bijeli zec uvijek kasni te je uvijek u panici i trči nekuda nešto obaviti za Kraljicu, zbog straha od kažnjavanja ukoliko to ne napravi, što je zanimljivo kao primjer svakodnevnog suvremenog života u 21. stoljeću, u kojemu Carroll nije ni živio, a to pokazuje koliko je njegovo djelo bilo ispred svoga vremena, istovremeno bivajući savršeno uklopljeno u svoje razdoblje. Nadalje, tu je Klobučar čiji sat ne pokazuje vrijeme u satima, nego dan i datum, a vrijeme je stalo i uvijek

---

³ Carroll, Lewis; Alisa u zemlji čudesa (1989), str. 104

⁴ Carroll, Lewis; Alisa u zemlji čudesa (1989), str. 44

je vrijeme za pauzu i popiti čaj. Kroz razgovor sa Mačkom postavljaju i egzistencijalistička i eskapistička pitanja:

Možete li mi, molim vas, reći, kojim putem moram odavde poći? – To uglavnom ovisi o tome kamo želiš stići – rekla je Mačka. – Svejedno mi je kamo... - rekla je Alisa – Onda nije ni važno kojim putem kreneš – rekla je Mačka. – Samo da stignem nekamo...⁵

Ali ja neću među lude ljude – ogradila se Alisa. – Ah, tu nema pomoći – rekla je Mačka – svi smo mi ovdje ludi. Ja sam luda. Ti si luda. – Odakle znaš da sam luda? – rekla je Alisa – Mora da jesi, inače ne bi došla ovamo.

Prema ovom razgovoru svi u Zemlji čudesa su ludi, iz čega bi se moglo zaključiti da su svi koji su živi ludi, bilo zato što žive, bilo zato što sanjaju da odu nekamo drugdje, jer žele pobjeći iz trenutne stvarnosti.

Vrt, koji Alisa ugleda čim stigne u Zemlju čudesa kroz malu ključanicu, za nju je nedostižan te se neprestano nastoji kretati se prema njemu, jer je najljepši vrt koji je ikada vidjela. Kada konačno uspije ući u vrt, shvaća da njime vlada skupina karata, na čelu s Kraljicom srca, koja je sve samo ne dobra. Budući da je Carroll potekao iz vrlo religiozne obitelji, taj vrt mogao bi biti asocijacija na Rajski vrt i pouka kako sve izgleda bolje izdaleka. Jednom kada stignemo tamo, uviđamo kako ništa nije drugačije i kako je netko uvijek iznad nas, a kaos je jednak, ako ne i veći, kao i na mjestu s kojega smo došli. Kroz teme vječnih ljudskih aspiracija drugim mjestima na kojima je ljepše, Raja i stalnog pokušaja bijega iz stvarnosti, možemo zaključiti da je pisac htio pokazati da je najbliže što možemo Raju doći upravo tamo gdje se već nalazimo, jer kamo god da pobjegnemo „zli vladar“ će biti tamo bez poštovanja prema našim životima.

2.1.3.3. Alisa u Zemlji čudesa kao inspiracija u umjetnosti

Slika 6 Fotografija za Tim Burtonov film o Alisi

Kroz posljednjih 150 godina, koliko je prošlo otkako je knjiga napisana, mnogo umjetnika iz različitih umjetničkih područja, uzelo ju je kao inspiraciju za svoje stvaralaštvo.

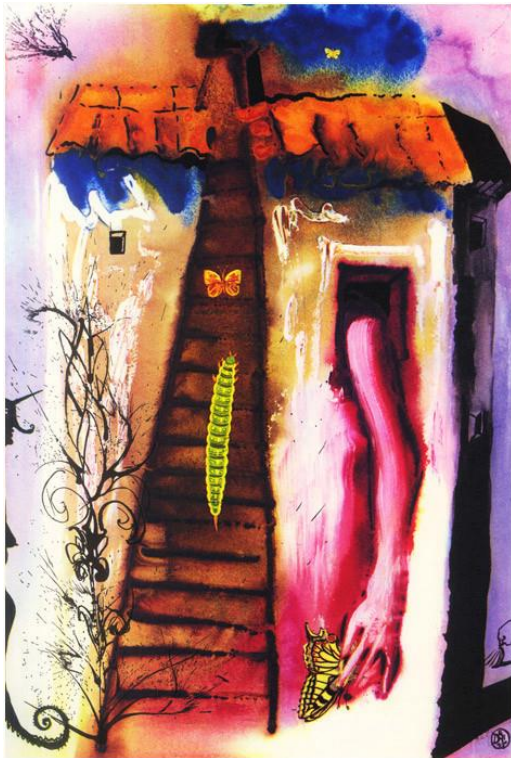
⁵ Carroll, Lewis; Alisa u zemlji čudesa (1989), str. 61 i 62

Priča je bila osnova ili inspiracija za preko 33 književna djela u raznim područjima, od psiholoških istraživanja, znanstvenih disertacija, parodija, gramatičkih ilustriranih knjiga, SF priča, fantazija, novela i romana. Više od 27 pisanih djela ima aluzije ili su pod utjecajem Alise, među kojima se nalaze i velika imena kao Vladimir Nabokov, James Joyce i Jeff Noon.

Alisa se jednako tako našla i u više od 13 poznatih crtanih romana, mangi i stripova. 2012. godine izdana je antologija 9 različitih autora koji su preuzeli priču i razradili je na valstite načine.

Počevši od 1903. godine nastalo je više od 46 adaptacija u filmovima i serijama raznih područja, od tihih, akcijskih, animiranih, pornografskih, kratkih filmova, SF-ova i mjuzikala do horora. Nama najpoznatije verzije su animirana Disneyjeva iz 1951. godine koja je stekla kulturni status kao i knjiga, te 3D film Tima Burtona iz 2010. godine. Osim toga, postoji više od 16 filmova koji su temeljeni na isječcima iz jedne od dviju knjiga o Alisinim pustolovinama. Animiranih filmova više je od 16, od kojih su većina japanski, anime tip crtanog filma. U serijama *Alisa u Zemlji čudesa* poslužila je kao inspiracija za više od 13 različitih priča, od kojih je najnovija izdana 2013. godine.

Poznato je 5 kazališnih adaptacija priče, koje su većinom bile izvedene u New Yorku na brodvejskim pozornicama, te su ili mjuzikli ili predstave pantomime.

Slika 7 Ilustracija Salvadore Dalija

Stefani.

Što se likovnih umjetnosti tiče, najpoznatija su djela Salvadora Dalija koji je naslikao 12 ilustracija baziranih na priči o Alisi 1969. godine. Charles Blackman također se primio kista 1956. nakon slušanja audio-knjige te naslikao 46 slika s likovima iz priča. Crkva *All Saints* u Daresburyju oživila je priču u nekoliko vitraja, a u rodnom kraju Lewisa Carrolla može se pronaći nekoliko skulptura Alise. U New Yorku u Central parku nalaze se skulpture Alise, Klobučara i Bijelog zeca. U cijelom gradu Surrey county u Ujedinjenom Kraljevstvu mogu se vidjeti skulpture likova.

Glazbenici su također citirali Alisu, referirali se na nju ili bili inspirirani njome kroz 10 opera, opereta ili orkestralnih skladbi. Popularna glazba ju također nije zaobišla te je više od 35 vrlo poznatih većinom rock, metal, elektroničkih izvođača te izvođača azijske pop kulture iskoristilo priču kako bi stvorili svoju viziju. Jednu ili više pjesama na temu *Zemlje čudesa* kroz svoju karijeru napravili su između ostalih i Jefferson Airplane, Pink Floyd, Tom Waits, Aerosmith te Gwen

Što se novih medija tiče, stvaratelji video-igara uzimali su bilo cijelu priču, ili samo pojedine likove ili elemente, te ih reinterpretirali i pretvorili na različite načine u digitalnu zabavu. Tako postoji više od 36 raznih igara u kojima se pojavljuju slična ili mračnija priča Alise. Mogu se naći igrice za starije konzole poput Nintendo 64 pa sve do suvremenih PC igara, od kojih je najnovija izašla 2013. godine u kojoj se nalazi inačica Klobučara.

Nadrealna priča o Alisi korištena je i u tehnološko-znanstvene, turističke i prehrambene svrhe. U pogledu modne industrije, ove se godine održava najveće događanje vezano za modu i priču o Alisi. U *Victoria & Albert Museum of Childhood* u Londonu počevši od svibnja ove godine, označavajući sto pedesetu obljetnicu izdanja knjige održava se izložba pod imenom *The Alice Look* na kojoj će biti prikazano više od 40 umjetničkih djela od skica, dizajna, ilustracija, kampanja, spotova pop-zvijezdi te modnih revija u kojima sudjeluju mnoge slavne osobe. Najveća dizajnerska imena kao *Versace* i *Vivienne Westwood* primili su se Alise i interpretirali je na svoj način te prvi put u povijesti prikazuju Alisu kao ikonu stila. No dizajneri su se i prije toga prihvaćali te priče i interpretirali je na svoj način. Tako je *Zac Posen* 2010. godine napravio kolekciju *Lewis Carroll meets Paloma Picasso*, francuski dućan *Printemps* okupio je Bernard

Slika 8 Fotografija dizajna u izlogu od Manish Arora-e

Willhelma, Christopher Kane i Nicholas Kirkwooda, Ann Demeulemeester, Charles Anastase, Chloé, Alexander McQueen, Manish Arora, Maison Martin Margiela i Haider Ackermann koji su svi u njihovim izlozima prikazali svoju viziju priče.

I went to John Tenniel's original illustration of Alice for inspiration. She's seated at a table having tea, and her dress looks much more asymmetrical and theatrical than that boring Walt Disney version. It was also an auto-reference to my collections, as Lewis

Carroll's work has been one of the main inspirations of my label since its creation. Alice Liddell, the real little girl with long dark hair who inspired Carroll, is one of the very few icons that I have. The pictures of her are a constant inspiration for me." — Charles Anastase⁶

Robna kuća *Selfridge* iskoristila je priču u kolekciji modnih dodataka koji su također krasili izloge u Londonu.

Kolektiv studenata dizajna, *HiFashion Studios*, u modnoj je reviji u jesen 2012. g. prikazao kolekciju inspiriranu Tim Burtonovom adaptacijom *Alise u Zemlji čudesa*.

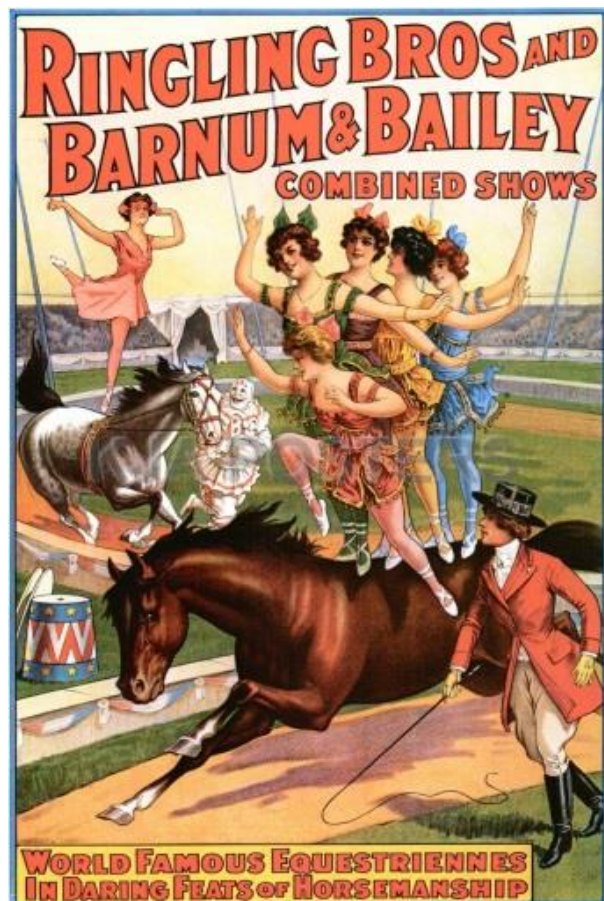
2.2. Cirkus

Riječ cirkus uglavnom se odnosi na tvrtke ili udruge čija je primarna djelatnost zabava gledatelja, koju ostvaruje skupina umjetnika izvodeći razna umijeća. Danas ga možemo odvojiti na tradicionalni i suvremeni cirkus. Zbog prava životinja u novije vrijeme sve više se odmiče od cirkusa u kojemu se nalaze točke sa dresurom životinja i izvodi se takozvani suvremeni cirkus koji se sastoji isključivo od umjetnika i akrobata. Također, danas ljudi izvode cirkuske vještine i kao *hobby* ili sport, a ne isključivo kao profesiju.

2.2.1. Kratka povijest cirkusa

Za cirkus, kao pojam koji poznajemo danas, zaslužan je *Philip Astley* (1752.–1824.), a potječe iz Engleske, suprotno općem mišljenja da je cirkus nastao u starom Rimu. Astley je služio u Sedmogodišnjem ratu u kojem se iskazao kao izvrstan jahač i trener, a nakon otpusta odabrao je imitirati jahače koji izvode trikove i s puno uspjeha nastupao po cijeloj Europi. 1768. godine otvara školu jahanja te gradi zgradu nalik okrugloj areni koju je nazvao „*circle*“ ili „*circus*“, što će kasnije postati poznato kao krug.

Do 1770. godine postigao je veliki uspjeh kao performer, premostivši svoju reputaciju učitelja performansa. Nakon dvije sezone u Londonu bio je primoran unijeti novitete u svoje performanse. Tako je odlučio zaposliti akrobate, plesače na užetu i žonglere čije su točke zabavljale publiku između trikova s konjima. Još jedna novina u predstavama bio je i lik klauna, koji je posudio iz Elizabetanskog kazališta, a koji je popunjavao pauze između ostalih točaka

Slika 9 Plakat jednog od prvih cirkuskih skupina

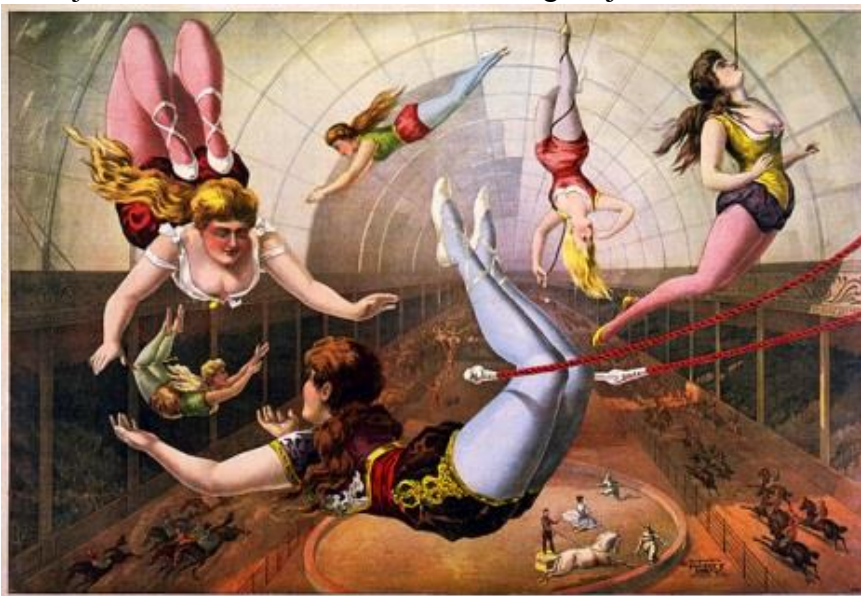
⁶ <http://retaildesignblog.net/2011/06/10/alice-in-wonderland-at-printemps/>

žongliranja, akrobatske gimnastike, plesanja na užetu i jahanja sa trikovima. Tako je rođen cirkus kao kakvime ga danas poznajemo.

Astley 1782. godine u Parizu otvara prvi cirkus pod imenom *Amphithéâtre Anglois*. Početkom 19. stoljeća u Americi se pojavila potreba za putovanjem na druga mjesta umjesto statičnosti u jednoj zgradi. 1825. g. *Joshuah Purdy Brown* postaje prvi cirkuski poduzetnik koji zamjenjuje zgradu drvene konstrukcije šatorom, koji kasnije postaje najuobičajeniji sustav građevina za cirkus. Ubrzo spletom okolnosti u točke ulazi i slon, a kasnije i druge egzotične životinje. Uskoro se u taj tip poslovanja uključivalo sve više obitelji sa životinjama, te je nastao model putujućeg životinjskog cirkusa koji vodi poslovni čovjek i njegova obitelj, mnogo drugačiji od cirkusa koji se odvijao u Europi.

Budući da je cirkus u osnovi isključivo vizualni tip performansa, nije ograničen jezičnim barijerama, što je rezultiralo lakoćom kojom su cirkuska društva mogla putovati po svijetu i raditi turneje. Promjene kroz koje je cirkus prolazio nisu više bile samo komercijalne i fizičke, performansi su napredovali i izmjenjivali se, te je posljedično početkom 20. stoljeća cirkus prolazio kroz potpune promjene.

Od samog početka cirkus se temeljio na jahaćim trikovima, akrobacijama, ekvilibrizmu i žongliranju. Charles Dibdin (pjesmopisac i autor pantomime) je, u suradnji sa Charlesom Hughesom (bivšim članom Astleyjeve kompanije), uveo pantomimu, gimnastiku i klauniranje. Iz plesa na užetu postepeno se razvila vještina trapeza, koji uskoro postaje glavna i najslavnija točka cirkusa, te *ringa*. Do kraja 19. stoljeća auti i vlakovi počeli su mijenjati konje u stvarnom životu, a egzotične životinje poput lavova, tigrova i sličnih velikih mačaka počele su prevladavati u cirkusu, kao i akrobati, aerialisti, žongleri i klaunovi. Krajem Prvog svjetskog rata i jahaće točke u cirkusu dolaze do svog kraja.

Slika 10 Ilustracija akrobata na trapezu

Prijelomni trenutak za moderni cirkus kakvog danas poznajemo dogodio se s pojavljivanjem velike potreba za renesansom cirkusa. 1974. godine u Australiji mlada skupina klauna, akrobata i aerialista koji su se nazvali *Novi cirkus*, počeli su privlačiti pažnju svojim performansima, te sljedeće godine mijenjaju ime u „*Circus Oz*“. Centralno mjesto

tadašnjeg kontrakturnog pokreta bilo je u San Franciscu u Americi, koji je poslužio i kao epicentar američkog cirkusa na čelu sa skupinom *Pickle Family Circus*. U Europi, većinom u Francuskoj, jačala je kultura cirkusa sa skupinom *International Circus Festival of Monte Carlo* koji je osvojio Oscar u cirkuskoj sferi filma. Sljedeći *Festival Mondial du Cirque de Demain* stvorio je platformu za promicanje nove generacije cirkuskih umjetnika, koji su većinom bivali

educirani u cirkuskim školama. Kina, iako ima povijest i tradiciju u akrobatskom kazalištu stariju od 2000 godina, razvija nove metode treniranja nakon Komunističke revolucije i također se pridružuje cirkuskoj renesansi. Direktor *Valentin Gneushey*, jedan od najutjecajnijih direktora u suvremenom cirkusu, otvara svoj studio u postkomunističkoj Moskvi, dok se u Kanadi otvaraju specijalističke škole za aerialne točke.

2.2.2. Discipline cirkusa

O samim točkama suvremenoga cirkusa može se pisati mnogo, jer svaka za sebe je posebna u disciplini tijela te u načinu izvođenja, stoga ćemo ih samo navesti po grupacijama prema tipu izvođenja. Generalne distinkcije u cirkuskim umjetnostima su: ekvilibrizam, manipulacija predmeta, žongliranje, akrobacije, skakanje s osloncem, kontorcionizam i takozvane cirkuske atrakcije.

Ekvilibrizam označava sposobnost održavanja balansa sa opremom ili bez nje, samostalno ili u paru sa drugim umjetnikom. U tu skupinu ubrajaju se vožnja monocikla, hodanje na štulama, hodanje po užetu ili gumi te akrobalans.

Manipulacija predmetima obuhvaća žongliranje, dijabolo, vrćenje tanjura, *Risley* čin (vrćenje predmeta ili druge osobe nogama) te kontakt žongliranje, točke s vatrom i slično.

U akrobacije, balans i kontorcionizam ubrajamo ritmičku gimnastiku, trapez, *ring*, ples na svili, Rusku ljuljačku, hodanje po rukama, suspenzije na kosi, ljudsku piramidu i mnoge druge.

Cirkuske atrakcije su pljuvanje vatre, gutanje mača, točke bušenja, slonovi, gutanje insekata, hodanje po staklu, suspenzije na kukama, žena s bradom, gumeni čovjek i slično.

Klaunske točke stoje same za sebe, a postoji i takozvano skakanje s osloncem koje uključuje ispucavanje iz topa i trampolin.

2.2.3. Cirkuski kostimi

Osim samog znanja izvođenja i predanosti svojem talentu, svaki scenski nastup zahtijeva i kostim koji mu naglašava točku te potpomaže ili štiti pri izvođenju iste. Kostim dodatno skreće pažnju na izvođenje kontorcija tijela i spretnost ruku, produbljuje priču te publici daje još jasniju sliku teme ili poante točke.

U trenutku kada je postao popularna kultura cirkus je najveće razlike sadržavao u kostimu klauna, naglašavajući i iskrivljavajući određene dijelove tijela, te je bio plavo-crveno-bijelih boja s prugicama i perikama. Treneri životinja nosili su crne kapute, bijele žabo-košulje i čizme do koljena te bičeve u ruci .

1800-tih godina u Parizu se u kostime uvodi zlatna boja. 1850. godine akrobat Jules Léotard dobio je inspiraciju te je napravio crveno-zlatni naborani ovratnik i kilt preko bijelog pletenog bodija koji je prekrivao cijelo tijelo, te je kasnije nazvan *leotard*, njemu u čast. Zbog praktičnosti je, sa porastom akrobacija na trapezu, porasla i popularnost ovog odjevnog predmeta jer je bio elastičan, ugodan i uz tijelo. Kasnije ga preuzimaju i žongleri i gutači vatre. Umjetnica Selina Dolaro čini ga ženstvenijim, dodavši mu pumperice i cipele na visoku petu. Ekstravagantne boje ulaze u cirkuske kostime preko klaunskih točaka, čime stvaraju još komičniji osobni dojam. 1840. g. u američkom cirkusu uključuju i visoki klobuk, te farbaju *leotard* u plavo s kombinacijama crvene i bijele, što je bila preteča američkom *Uncle Samu*. Kasnije su u Francuskoj popularizirani etnički kostimi u točkama žongliranja, ringa te raznim točkama manipulacija predmeta u kojima su sudjelovali kineski umjetnici. Japanski cirkusi limitiraju muške izvođače na jednoboje kostime. Efektnije kostime nosile su ženske izvođačice, a oni su uključivali jarke boje, kratke *nafaldane* suknjice i kišobrane. Vizualni efekti na snažnim muškim izvođačima kasnije se postižu uparenim treger hlačama inspiriranim likovima Tweedlededum i Tweedledee iz druge knjige o Alisi, malim torbicama i visokim čizmama na vezanje. Jednako tako ponovno se počinju koristiti kostimi dvorskih luda sa prugicama i velikim šeširima.

Slika 11 Jules Léotard

Cirkusi su se međusobno razlikovali po bojama koje su koristili za bojanje lica i svojih propekata za točke.

1919. godine *Ringling Brothers* za cirkuske su atrakcije s ljudima oblačili materijale koji su se inače koristili za ogavlja i tute, stavljali su im umetke na trbuhe, odjeću koju su vatrogasci nosili i produbljene hlače, prevelike hlače i potrgane majice. Efekt koji bi potrgana ili predimenzionirana odjeća izazvala bio je ili histeričan osmeh ili sažaljenje nad likovima.

Najegzotičnije kostime nosili su performerima sa životinjama, koju su se sastojali od uskih tajica za muškarce, velikih pernatih egzotičnih plašteva, saronga od prave životinjske kože ili pletenih suknji od trave koje potiču iz Afrike, bodija protkanih raznim ukrasima poput cirkona, gumbića, sjajnih ukrasa ili oslikanih polugolih tijela.

Slika 12 Fotografija cirkusa iz 1900tih

U nekim točkama ženski kostimi sastojali su se od blještavih perli smještenih na prenaplašenim ramenima s otkrivenim grudima, bokovima i uparenim halterima. Aerialistica Lillian Leitzel prva je za nastup na *ringu* obukla kostim napravljen od srebrne i blijedo ružičaste boje koja je bila identična boji kože.

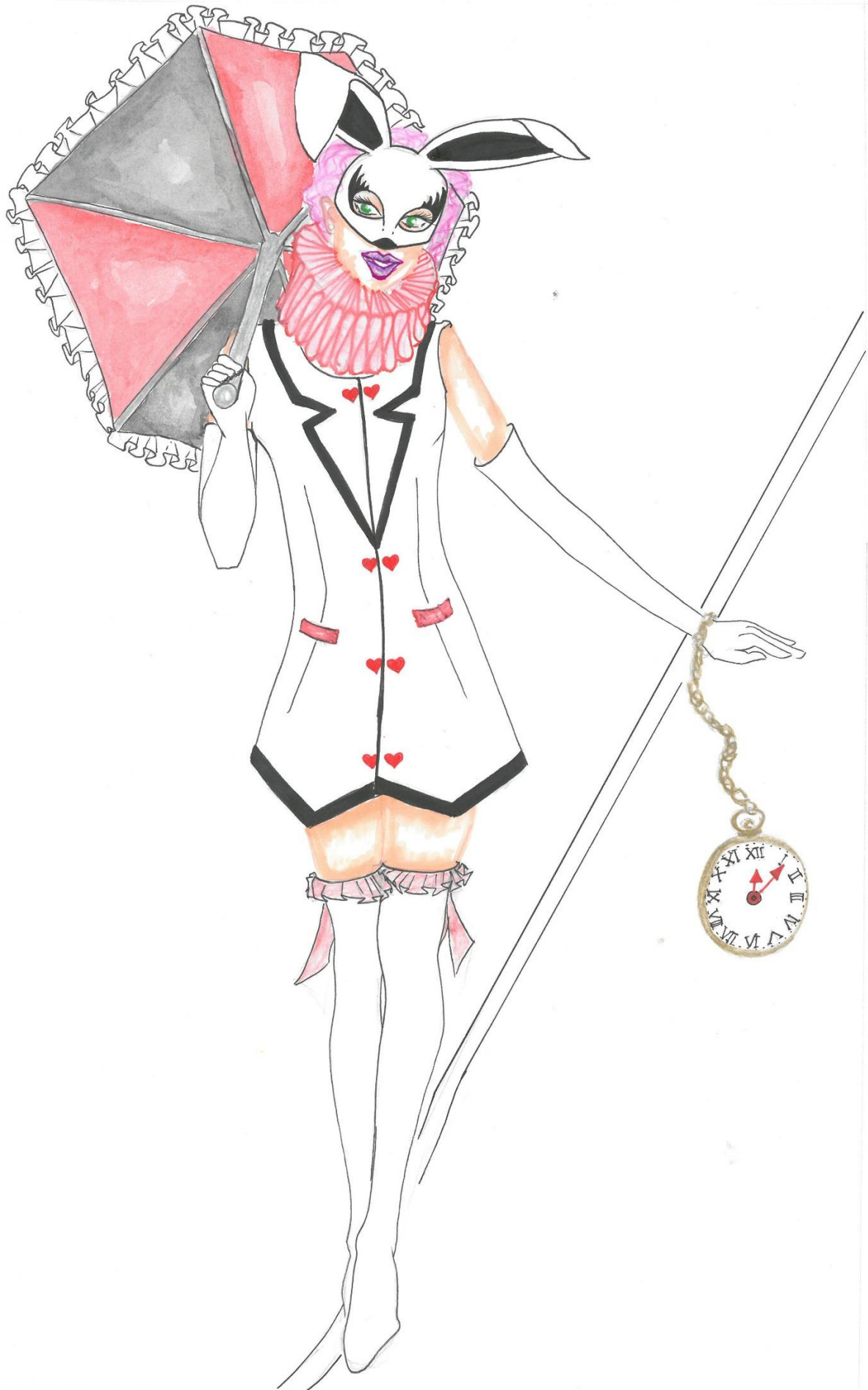
Ruski cirkuski kostimografi koristili su od 1927. g. kombinaciju odjeće za balet aplicirajući perle i nabore na satenske suknje.

U kasnim 1900-im godinama dostupnost *Velcro* i *Spandex* materijala povećava fleksibilnost i sigurnost za opasne točke koje su pri borbenim ili vatrenim vještinama koristili australski *Circus of Oz*, kanadski *Cirque de Soleil* i *Circus China*. Hodači na štulama oblačili su se u izrazito jarke i sjajne

sintetske materijale, životinjske uzorke, metalne korzete i naočale s velikim cirkonima i šljokicama.

Koristi se i estetika ružnog, prenaplašavanje odrezanih dijelova tijela, kič, pretjerana seksualizacija likova, ovisno o poruci koja se želi poslati, ulozi lika i tipu performansa ili etapi u prošlosti koju se htjelo prikazati.

3.1. Ilustracije kolekcije

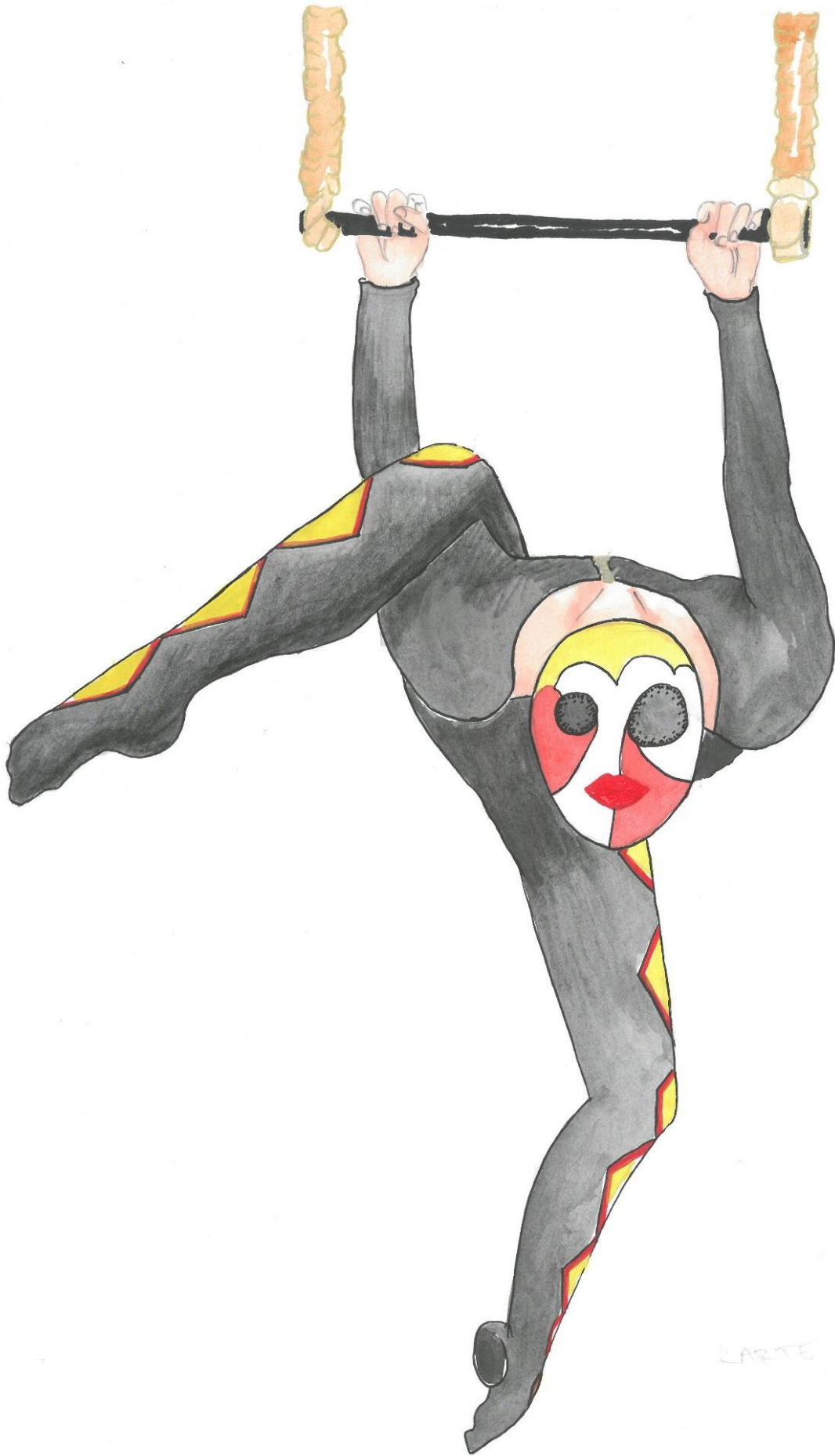

LARTE

3.2. Konstrukcija prsluka

Konstruktivske mjere kroja za žensku bluzu sa prsnim ušitkom
Odjevna veličina 7-38

$$T_v = 164 \text{ cm}$$

$$O_g = 88 \text{ cm}$$

$$O_s = 62 \text{ cm}$$

$$O_b = 90 \text{ cm}$$

$$D_o \left(\frac{1}{10} O_g + 10,5 \text{ cm} + 2 \text{ cm} \right) = 21,3 \text{ cm}$$

$$D_l \left(\frac{1}{4} T_v - 1 \text{ cm} \right) = 40 \text{ cm}$$

$$V_b \left(\frac{3}{8} T_v + 5 \text{ cm} \right) = 66,5 \text{ cm}$$

$$D_k \left(V_b + 30 \text{ cm} \right) = 96,5 \text{ cm}$$

$$\check{S}_{vi} \left(\frac{1}{20} O_g + 2 \text{ cm} \right) = 6,4 \text{ cm}$$

$$V_{pd} \left(D_l + \frac{1}{20} O_g - 0,5 \text{ cm} \right) = 43,9 \text{ cm}$$

–

$$\check{S}_l \left(\frac{1}{8} O_g + 5,5 \text{ cm} + 2 \text{ cm} \right) = 18,5 \text{ cm}$$

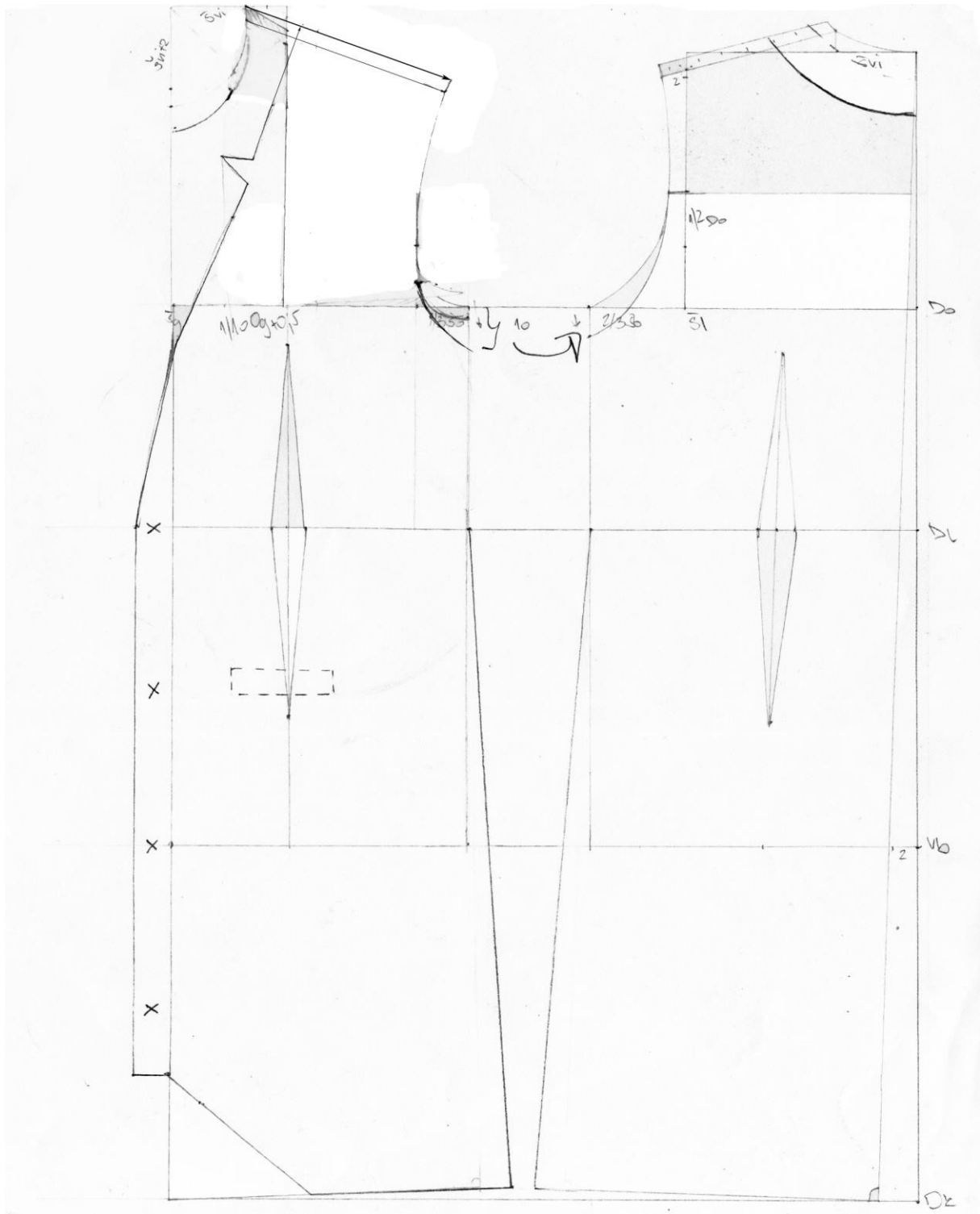
$$\check{S}_o \left(\frac{1}{8} O_g - 1,5 \text{ cm} + 2,5 \text{ cm} \right) = 12 \text{ cm}$$

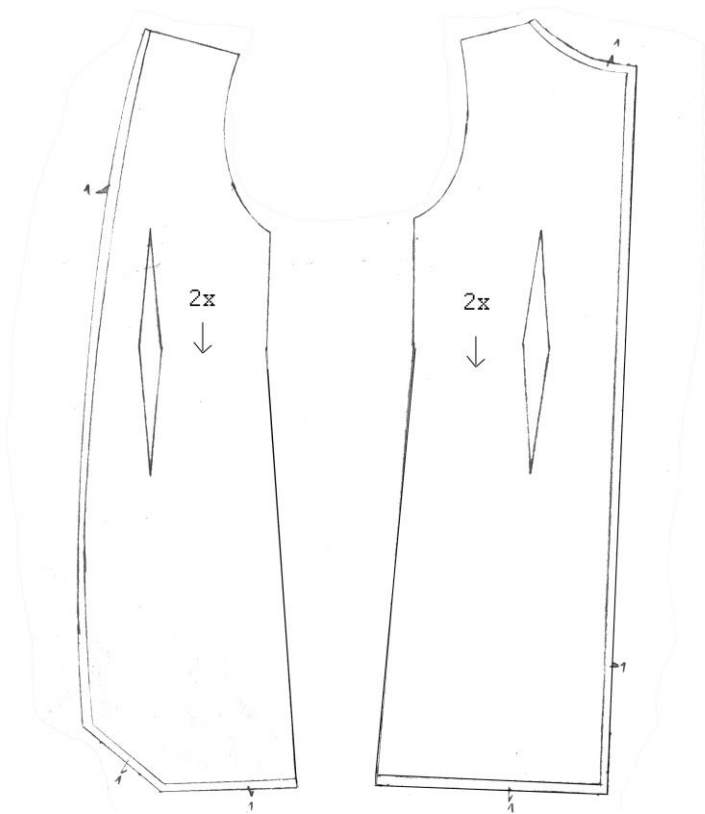
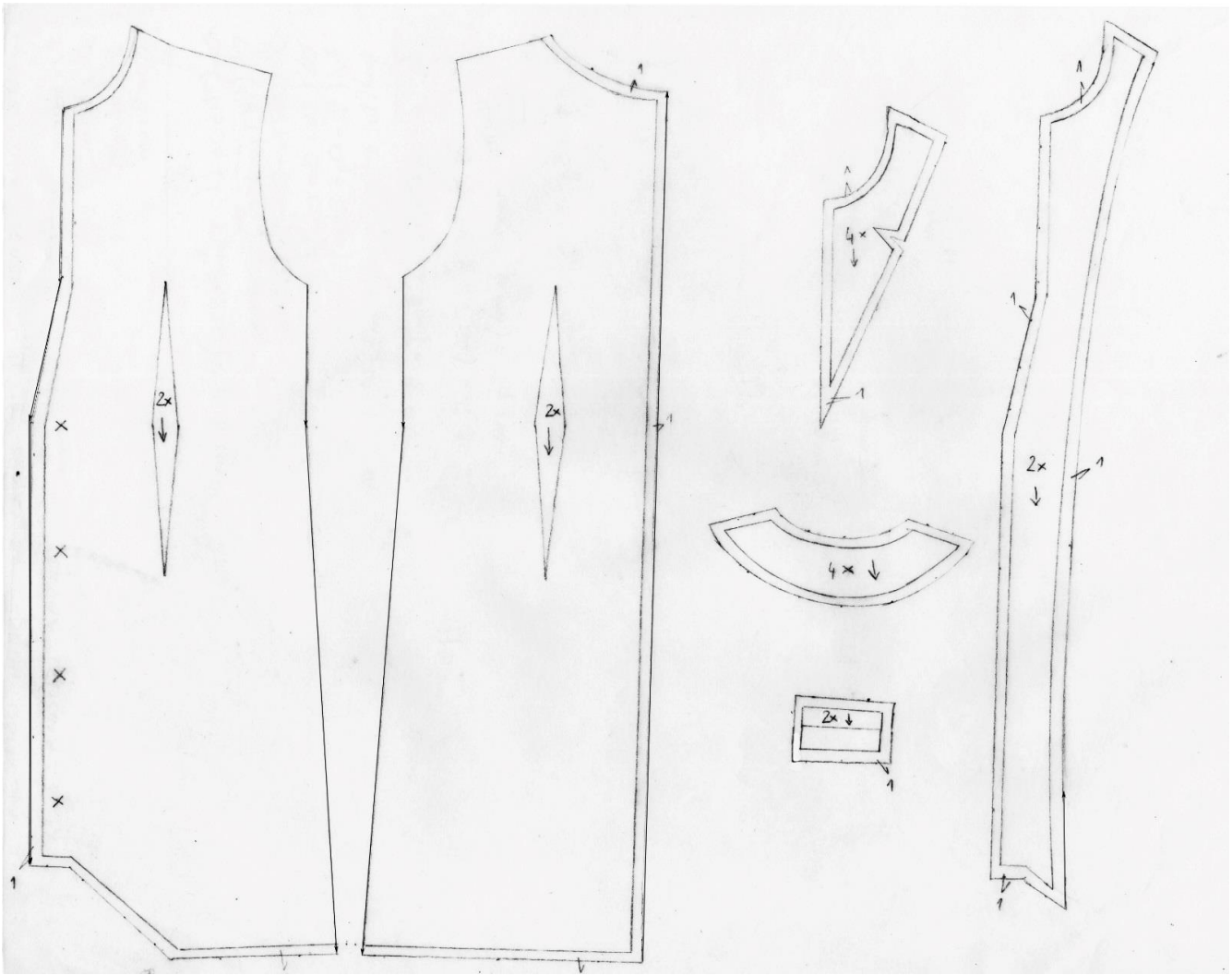
$$\check{S}_g \left(\frac{1}{4} O_g - 4 \text{ cm} + 2 \text{ cm} \right) = 20 \text{ cm}$$

–

6,5 cm za udobnost nošenja

Mjerilo 1:100

4. ZAKLJUČAK

Kroz tekstualan dio prikazane su sličnosti ovih dvaju svjetova, kroz njihovo upoznavanje, a kroz kreativni likovni dio, završno, koliko dobro funkcioniraju u međusobnom spoju estetike, mašte, nadrealizma i sposobnosti da zabave i animiraju, ali i potaknu na razmišljanje. Kroz cirkus i performanse ljudsko tijelo postiže ono što bi prosječne osobe koja se time ne bave smatrale nemogućim; kroz svoje točke prikazuju priče koje izruguju ili ukazuju na probleme u društvu, te koriste pristup pun besmislica, ali u sebi ipak sadrže istančanu estetiku i smisao. Jednako kao što likovi u Alisi bivaju nepredvidivi, spontani, i vanjskom oku ludi, tako kroz svoje performanse kroz priču i sposobnosti mijenjanja i kontroliranja vlastitog tijela cirkuski umjetnici stvaraju svoj svijet. Oni za svoje performanse moraju proći kroz puno mentalne pripreme i držati se teze koja se promiče u Alisi, a to je da ništa nije nemoguće, ukoliko u to dovoljno vjerujemo.

Moja je želja bila osmisliti kolekciju koja koristi priču o Alisi, njezine likove i intenzitet boja i neobičnost Zemlje čudesa i prenijeti to u kvalitetnu odjeću za određene performanse, prenijeti bajkovitost priče u estetski zanimljivu odjeću, koja uz to zadovoljava funkcionalnost kao i estetiku koju zahtjeva cirkuski kostim kako za atletičare, žonglere ili kontorcioniste, a istovremeno im daje osobnost i lika koji mogu igrati pri izvođenju. Potrudila sam se odmaknuti se od uobičajenih povijesnih cirkuskih kostima i unijeti svoj pogled na priču i viziju kostima za cirkus.

LITERATURA

Knjige

1. Carroll, Lewis; *Alisa u zemlji čudesa i Iza ogledala*, Grafički zavod Hrvatske, OOUR Izdavačka djelatnost, Zagreb, 1989
2. Speaight, George; *A History of the Circus*, A. S. Barnes and Company, San Diego and New York, 1980
3. Snodgrass, Mary Ellen; *World Clothing and Fashion: An Encyclopedia of History, Culture, and Social Influence*, google books, 2015

Internetski sadržaj

4. <http://www.biography.com/people/lewis-carroll-9239598#synopsis> (30.04.2015.)
5. http://en.wikipedia.org/wiki/Lewis_Carroll (30.04.2015.)
6. <http://www.carleton.edu/departments/ENGL/Alice/CritPsycho1.html> (4.05.2015.)
7. http://hr.wikipedia.org/wiki/Alisa_u_zemlji_%C4%8Dudesa (10.5.2015.)
8. http://childrens-books.lovetoknow.com/Alice_in_Wonderland_Hidden_Meanings (5.05.2015.)
9. <http://www.carleton.edu/departments/ENGL/Alice/CritPsycho1.html> (5.05.2015.)
10. <http://www.alice-in-wonderland.net/alice8.html> (1.05.2015.)
11. http://en.wikipedia.org/wiki/Works_based_on_Alice_in_Wonderland
12. http://sh.wikipedia.org/wiki/Through_the_Looking-Glass (20.04.2015.)
13. <http://wildschut-antiques.com/tag/alice-in-wonderland/> (4.05.2015.)
14. <http://www.vogue.co.uk/news/2009/12/08/alice-in-wonderland-designer-fashion> (5.05.2015.)
15. <http://www.style.com/fashion-shows/pre-fall-2010/zac-posen> (5.05.2015.)
16. <http://retaildesignblog.net/2011/06/10/alice-in-wonderland-at-printemps/> (5.05.2015.)
17. <http://www.vogue.co.uk/news/2010/02/23/selfridges-alice-in-wonderland-wonder-room> (5.5.2015.)
18. http://www.circopedia.org/SHORT_HISTORY_OF_THE_CIRCUS (6.05.2015.)
19. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_circus_skills (6.5.2015.)

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. Nina Režek-Wilson
2. Paulina Jazvić (mentor)
3. Darko Ujević
4. Silva Kalčić